

PLANTEN EN KNOTTEN VAN KNOTBOMEN

Van alle knotbomen zijn wilgen het makkelijkst te planten: gewoon een staak van een Schietwilg of Kraakwilg afzagen en in de grond steken. Het oogsten en planten van staken kan geschieden in de periode van november tot maart, zolang er maar geen bladeren aan de bomen zitten.

Planten van wilgen

Aandachtspunten voor het planten en knotten zijn hierna puntsgewijs aangegeven.

- De staak moet zo'n 2,5 tot 3 meter lang zijn, aan de onderzijde een doorsnede hebben van 6 tot 8 centimeter en schuin afgezaagd zijn. Het snijvlak moet wit zijn. Waterige vlekken of bruine verkleuringen wijzen op de beruchte watermerksziekte. Besmette staken mogen niet worden geplant.
- Knip alle zijtakken van de staak. Van het gedeelte dat in de grond verdwijnt, dienen van de bovenste 30 tot 40 centimeter repen van de bast te worden afgesneden. Dit bevordert de wortelvorming.
- Steek de staak ongeveer 1 meter in de grond. Bij harde grond eerst een gat graven van 30 bij 30 centimeter, waarna met een

grondboor met een diameter van 10 cm doorsnee het plantgat kan worden uitgegraven. Het plantgat mag niet dieper zijn dan 75 cm. De laatste 25 cm wordt de staak de grond ingeduwd. De omringende grond aanstampen. De top kan worden afgezaagd. Hiermee krijgt de boom direct de gewenste hoogte.

Knotten van wilgen

Na enige tijd zal de staak uitlopers krijgen. Verwijder regelmatig uitlopers vanaf 20 tot 30 cm onder de top. Ook de pruik dient te worden uitgedund (het 'stikken'). Laat 8 tot 12 takken staan. Hierdoor wordt ruimte gecreëerd voor de groeiende takken. Deze behandeling kan in het volgende groeiseizoen worden herhaald.

Na 3 of 4 jaren wordt de boom voor het eerst echt geknot. Alle takken worden afgezaagd op een afstand van de knoest van minimaal 5 cm of een afstand gelijk aan de diameter van de af te zagen tak. Het op enige afstand van de knoest afzagen van de takken bevordert het inregenen en inrotten van de

Typisch steenuil biotoop in de uiterwaard langs de rivier de Waal bij Ooy.

boom, waardoor holtes ontstaan, en gaat niet ten koste van de duurzaamheid van de boom.

Twee jaren later dient de pruik opnieuw gestikt te worden. Laat ook zijwaarts uitstaande takken staan. Dit maakt de boom op termijn sterker. Wederom twee jaren later wordt de boom volledig geknot. Nu kan de knotwilg in het vervolg “gewoon” onderhouden worden: eens in de drie tot vijf jaren knotten en tussentijds de pruik stikken.

Populieren kunnen op dezelfde wijze worden gestekt. Ook deze knotboomsoort dient eens in de drie tot vijf jaren te worden geknot. Essen en elzen kunnen ook worden geknot. Daar deze soorten tamelijk langzaam groeien is knotten eens in de vijf of zes jaren voldoende.

Indien vee de knotbomen kan aanvreten, is bescherming met een boomkorf noodzakelijk.

Wacht met het onderhoud niet langer dan 5 jaren. Oudere bomen lopen een grotere kans om watermerksiekte te krijgen. Bovendien kan de stam door de zware takken gaan uitscheuren, waardoor de boom verloren gaat voor de Steenuilen.

(Knot)wilgen dienen slechts geplant te worden in een agrarisch cultuur landschap waar deze ook al van oudsher voorkomen. Dus als vervanger van oude, afgestorven knotbomen of als aanvulling en verrijking (als solitair, in groepjes van drie of vier of in rijen) van een dergelijk landschap.

Knotbomen die in een groep of rij staan niet allemaal in hetzelfde jaar knotten, maar bijvoorbeeld in een cyclus van drie jaar: één jaar wel knotten, vervolgens twee jaren niet en in jaar vier wel weer knotten. Zo blijft er altijd schuil- en nestgelegenheid voor vogels en andere dieren beschikbaar.

Van de bij het knotten vrijkomende takken kunnen prachtige takkenrillen of takkenhopen worden gemaakt, die voor diverse dieren nuttig kunnen zijn als schuil- of nestplaats. Let bij de knotwerkzaamheden nadrukkelijk op uw eigen veiligheid en die van anderen.

Bij bestaande knotwilgen kan ook een nestkast op de knot worden geplaatst. Wel dient

deze dan jaarlijks te worden gecontroleerd om te voorkomen dat de kast wordt ‘gekraakt’ door de groeiende staken.

AANLEGGEN VAN OVERHOEKJES EN MUIZENRUITERS

Bij moderne boerderijen zijn rommelige hoekjes met een natuurlijke opslag van planten en struiken als gevolg van betere maaimethoden, monoculturen en schaalvergroting helemaal verdwenen. Deze zogeheten overhoekjes vindt men bovendien niet “mooi” meer. Toch zijn deze overhoekjes belangrijk als schuilplaats voor kleine zoogdieren en insecten. Voor Steenuilen en andere dieren zoals marterachtigen zijn de overhoekjes een belangrijke voedselbron. Het aanleggen van een overhoekje is eenvoudig te realiseren door het uitrasteren van een hoekje grasland of een stukje van het erf. Op een dergelijk klein stukje land, ca 100 m² is voldoende, kan tevens een “muizenruiter” worden geplaatst. Muizenruiters bestaan uit schuin tegen elkaar aangelegde staken van circa 150 cm lang, waarbij op circa 30 cm hoogte een rooster wordt gemaakt. Onder het rooster komt stro met graan te liggen, om muizen aan te trekken. Op het rooster liggen takken met hier doorheen een buis, waardoor men graan kan strooien. Van de muizenruiter kunnen ook kleine zangvogels gebruik maken. Eventueel kan men delen van de overhoekjes inzaaien met Rogge om de overlevingskans van Veldmuizen te vergroten. Het plaatsen van rasterpalen biedt de uilen een goede uitkijkplek. Staken van wilgen vervullen dezelfde functie en zijn tevens goedkoper.

*Hein Bloem
en Kees Boer*